

"וְעֲשִׂיתָ מִזְבֵּחַ, מִקְטָר קִטְרֶת; עֲצֵי שֵׁטִים, תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ... וְנִתְּתָה אֹתוֹ לְפָנֵי הַפְּרֹכֶת, אֲשֶׁר עַל-
אֲרֶן הָעֵדֻת לְפָנֵי הַכְּפֹרֶת, אֲשֶׁר עַל-הָעֵדֻת, אֲשֶׁר אֲנֹעַד לָךְ, שָׁמָּה. וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהָרֵן,
קִטְרֶת סַמִּים; בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר, בְּהִיטִיבוֹ אֶת-הַנְּרֹת—יִקְטִירָנָה. (שמות פרק ל)
לאחר הציווי על בניית המשכן, הכלים ובגדי הכהונה, נותר 'אחרון חביב' הציווי על הקטורת המופיע בסוף פרשתנו. על פי חז"ל מצוות הקטורת נשארה לסוף כיוון שאין חביב לפני הקב"ה יותר מן הקטורת! היום נלמד על חלק מסגולות הקטורת.

ליל שבת- הקטורת מעשירה את בעליה

כידוע בפייס (=ההגדרה לחלוקת עבודות התמיד) על הקטורת, זכו תמיד כהנים שלא זכו בקטורת מעולם: "אמר להם (הממונה), חדשים לקטורת בואו והפיסו. (הפיסו), זכה מי שזכה" (תמיד פרק ה')
הסיבה לברכת העשירות היא מסמיכות הפסוקים בברכת משה לשבטים: "וְלֵאמֹר תִּמְיָד וְאֹרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ... יִשְׁמְרוּ קְטֹרֶת בְּאֶפֶס וְכָלִיל עַל מִזְבֵּחֶךָ. בְּרַחֵם יְהוָה חֵילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה." (דברים ל"ג)

כלומר, מי שישים קטורת (=יקטיר קטורת), יקבל ברכה. ברכת עשירות. האם זאת עשירות כפשוטו?

א. עשירות ממש!

וכיצד היו מתעשרים? על פי המדרש, בעשירות ממש. כסף!
"ברך ה' חילו. בנכסים. מכאן אמרו רוב הכהנים עשירים הם'. נער הייתי וגם זקנתי לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם'. זה זרעו של אהרן" (ספרי, וזאת הברכה, י"א)
א"ר לוי כשהכניס שלמה את הארון לביהמ"ק הרטיבו כל העצים והארוזים שהיו שם ועשו פירות שנא' (תהלים צב) שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו, והיו הולכין ועושין פירות והם היו פרנסה גדולה לפרחי כהונה עד שמנשה הכניס את הצלם בבית קה"ק ונסתלקה השכינה ויבשו הפירות שני' (נחום א) ופרח לבנון אומלל וכאן " (תנחומא, תרומה, י"א)

אך יש המבינים שמדובר בעשירות רוחנית:

ב. עשירות של קדושה:

"וזהו בחינת קטרת, כי קטרת ישמח לב (משלי כז) הפך תאות ממון, שהוא בחינת עצבות ומרה שחורה, בחינת (בראשית ג) בעצבון תאכלנה. ועקר הקטרת הם בחינת הריח הקדוש, זה בחינת הריח של המאכלים הנ"ל שעקר שבירת תאות ממון הוא על ידי זה. וזה בחינת קטרת מעשרת (יומא כו), הינו בחינת תקון העשירות דקדושה שהוא בחינת שבירת תאות ממון, כי זה הנופל לתאות ממון אין לו שום עשירות לעולם, כי הוא בעל חוב תמיד לתאותו. וכל מה שיש לו חסר לו ביותר ויותר. בחינת (אבות פרק ב) מרבה נכסים מרבה דאגה וכו'. ואין אדם זוכה לעשירות באמת כי אם כשמשבר תאות ממון ומאמין בהשם יתברך שיזמין לו פרנסתו בסבה קלה והוא שמח בחלקו. שזהו עקר העשירות. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם פרק ד), איזהו עשיר השמח בחלקו." (ליקוטי הלכות, הלכות תפילה)

(תמצית דבריו: העשיר שמח בחלקו. שהרי מי שבוטח בה' אינו נגרר אחר תאוות ליבו. לעומת זאת מי שאוהב כסף ומרבה נכסים לעולם לא יהיה שמח. כלומר: שמחה= בטחון בה' = עשירות אמיתית)

בדומה ובקומה נוספת: "קטרת ישמח לב" וזה בחינת (דברים ל"ג): "יִשְׁמְרוּ קְטֹרֶת בְּאֶפֶס" שע"י בחינת הקטורת הנ"ל נתבטל בחינת (בראשית ג') "בְּזַעַת אֶפֶס תֹּאכַל" (ליקוטי מוהר"ן מהדורא קמא סימן יג).

(תמצית דבריו והרחבה: ראינו כבר שהריח "המקורי" של הקטורת מקורו בגן עדן. על ידי הקטרת הקטורת אנו "חוזרים" למעלת גן עדן. שם עוד לא נתקללנו ב- "זעת אפיך תאכל לחם".

מקורות חז"ל – במדרשים ובזוהר, מופיעות סגולות רבות בהקטרת הקטורת ובקריאת 'סדר פיטום הקטורת':

'הקטורת מעבירה את ה'יצר הרע':

"כגונא דא קטרת, כל מאן דארח בהווא תננא, כד סליק ההוא עמודא מההיא מעלה עשן, הוה מברר לביה בברירו, למפלח למאריה, ואעבר מניה זוהמא דיצר הרע, ולא הוה ליה אלא לבא חדא לקבל אבוה דבשמיא, בגין דקטרת תבירו דיצר הרע איהו ודאי בכל סטרי, וכמה דציץ הוה קאים על ניסא, אוף קטרת, דלית לך מלה בעלמא למתבר ליה לסטרא אחרא בר קטרת..... "דלית לך מלה חביבא קמי קודשא בריך הוא בקטרת" (זוהר חלק ב דף ריח:)

תרגום – (על פי פירוש ה'מתוק מדבש')

(בקטע הקודם דובר על הציץ שמכפר...) כעין הציץ, גם הקטורת, כל מי שהיה מריח מאותו ענן של קטורת, כשעלה עמוד העשן על ידי אותו עשב הנקרא 'מעלה עשן', וזה הרית היה מברר את ליבו להיות זך וטהור לקונו בלבב שלם, והיה מעביר ממנו זוהמת יצר הרע, ולא היה לו אלא לב אחד אל אביו שבשמים, לפי שהקטורת היה משבר את היצר הרע בכל הצדדים, וכמו שהציץ היה עומד על נס, כי מי שהיה מסתכל בו היה חוזר בתשובה, גם הקטורת עמדה על נס, כי ריחו היה גורם לעבוד לקב"ה בלב שלם, כי אין לך דבר בעולם לשבר את ה'סטרא אחרא' כמו הקטורת..... שאין לך דבר חביב לפני הקב"ה כמו הקטורת.

מעלת אמירת סדר הקטורת:

"מלה דא גזרה קיימא קמי קודשא בריך הוא, דכל מאן דאסתכל וקרי בכל יומא עובדא (נ"א פרשתא) דקטרת, ישתזיב מכל מלין בישין וחרשין דעלמא, ומכל פגעין בישין, ומרהורא בישא, ומדינא בישא ומותנא, ולא יתזק כל ההוא יומא, דלא יכיל סטרא אחרא לשלטא עליה, ואצטריך דיכוון ביה. אמר רבי שמעון, אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקטרת קמי קודשא בריך הוא, הוו נטלי כל מלה ומלה מניה, והוו סלקי לה עטרה על רישיהו ככתרא דדהבא, ומאן דאשתדל ביה, בעי לאסתכלא בעובדא דקטרת, ואי יכוון ביה בכל יומא, אית ליה חולקא בהאי עלמא ובעלמא דאתי" (זוהר חלק ב דף ריח:). דבר זה, ברית כרותה לפני הקב"ה, שכל מי שמתבונן בשכלו וקורא בכל יום את מעשה הקטורת, ינצל מכל דברים רעים וכשפים שבעולם, ומכל פגעים רעים והרהורים רעים ומדין רע, ומדבר ומגפה ולא ייזק כל היום ההוא, שאין ה'סטרא אחרא' יכול לשלוט עליו, וצריך האדם שיכוון בה. אמר רבי שמעון: אלו בני האדם היו יודעים עד כמה חשובה היא מעשה הקטורת לפני הקב"ה היו לוקחים כל תיבה ותיבה ממנה והיו מעלים אותה להיות עטרה על ראשם, ככתר של זהב. ומי שעוסק בפרשת הקטורת צריך להתבונן בשכלו במעשה הקטורת ואם יכוון באמירתו כל יום יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא.

הקטורת עוצרת מגפות וקושרת את מלאך המות:

"מה כתיב באהרן, (במדבר יז) ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה, דכפית ליה למלאך המות, דלא יכיל לשלטא כלל, ולא למעבד דינא." (זוהר חלק ב דף ריט/א)
אהרן, כפה/קשר, את המלאך המוות כך שלא יכל לשלוט כלל, ולא יכול היה לעשות את דינו. וסוד זה גילה מלאך המוות למשה שעלה למרום: "מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם, לקחת מתנות אף מלאך המות מסר לו דבר שנאמר ויתן את הקטורת ויכפר על העם ואומר ויעמוד בין המתים ובין החיים וגו' אי לאו דאמר ליה מי הוה ידע" (שבת פט:), עיינו שם (כל הסיפור)

משמעות המילה קטורת – היא קשר

"ומדסליקת לאף אתקרי קטרת הדא הוא דכתיב ישימו קטורה באפך. ולית דבטיל מותנא בעלמא כקטרת דאיהו קשורא דדינא ברחמי עם ריח ניחוח באף תרגום דקשר קטירו. א"ר יהודה: זכאה חולקנא דרוחנא מלין סתימין באתגלייא." (רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת פנחס דף רכד/א)
תרגום - ומשעולה הריח/ העשן לאף, היא נקראת קטורת, כמו שכתוב ישימו קטורה באפך. ואין דבר שיבטל מגפה בעולם כמו קטורת, שהיא קושרת את הדין (=האף) חרון אף, עם הרחמים (ריח ניחוח). שתרגום של קשר הוא קטירו (בארמית האות ט' או ת' מתחלפות באות ש').
אמר רבי יהודה: אשרי חלקינו שהרווחנו דברים סתומים, להבין אותם בגלוי!

”זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עַמְלֵק , בְּדֶרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם”
(דברים כה יז)

מצוות מחיית עמלק היא מצווה דאורייתא! למרות שכבר הבאנו קטע זה בעבר, חשוב לזכור לפני הפורים את הקשר בין הגאולה בפורים, שהובילה לבניין המקדש, לבין מחיית עמלק.

”והנה ידוע שקודם בנין בהמ”ק היתה צריכה להיות מחיית עמלק, שהרי עמלק הוא המפריד ואין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זכר עמלק, והוא היפוך בנין בית המקדש שהוא חיבור כל ישראל יחד, כי כולם מתקבצין בבית אחד, ובו חיבור עליונים ותחתונים ... ועל כן צריכין מקודם להחליש כחו של עמלק קודם המשכן, וכמו שכתוב- ויחלוש יהושע את עמלק וגו', וקודם בית ראשון היתה מלחמת שאול ודוד, וקודם בית שני היה ענין המן, וקודם הבית השלישי תהיה מחיית עמלק לגמרי.” (שם משמואל מוצאי יוה”כ שנת תרפ”א)

שבת שלום
מרדכי פרסוף